

Selskapet
for
Grimstad Bys Vel

Medlemsskrift nr. 54 — 2010

SELSKAPET FOR GRIMSTAD BYS VEL

Interessante bøker for alle som har tilknytning til distriktet.

Reidar Marmøy: **Grimstad på 1900-tallet. Bind 1: 1900-1940.** Endelig er den her, den fullstendige historien om Grimstad de første ti-årene av det forrige århundret. Denne boken inneholder alt, fra det kommunale styre og stell og næringslivets opp- og nedturer, til utedoe og gatebelysning. Lokalhistorie på sitt beste. Boken er utgitt i 2004, og koster kr. 400,-. **Nå kr. 300,-.**

Reidar Marmøy: **Grimstad på 1900-tallet. Bind 2: 1940-1970.** Her er fortsettelsen på byhistorien. For første gang får vi en fyldig beretning om hvordan det var i lokalsamfunnet Grimstad under 2. verdenskrig. Boka tar ellers for seg små og store hendelser i etterkrigstidas Grimstad, og er beretningen om småbyen i sin siste fase før sammenslåingen med nabokommunene. Utgitt 2010. **Pris kr. 500.**

Reidar Marmøy: **Herbert Waarum - fra plastbåter til bedehus.** Denne boken ble gitt ut til Waarums 80-års dag i august 2004. Herbert Waarum er kjent som mannen bak den første norskbygde plastbåten, men her hører vi også om et aktivt liv på andre felt. Foruten et grundig bilde av hovedpersonen Herbert Waarum, byr boken på en god porsjon nyere Grimstad-historie. **Kr 100,-.**

Reidar Marmøy: **Grimstad - byen med skjærgården.** Historien om byen med skjærgården, om sterke og utholdende personers kamp for byens og innbyggernes beste, og om kemner Karl O. Knutsons livsverk: Opprettelsen av Selskapet for Grimstad Bys Vel. Boken ble gitt ut til Byselskapets 75-års jubileum i 1997, og koster **kr. 100,-. UTSOLGT**

Reidar Marmøy: **HÅØY - losenes øy.** Boken gir en inngående beskrivelse av lossamfunnet på Håøy. Leseren kan følge slektene der ute og får et klart bilde av forholdene under skiftende ytre vilkår. Kr. 200,-. **Nå kr. 100,-.**

Reidar Marmøy: **Et menneske på jorden.** Boken om Jens Svendsen Haaø, kjent fisker og predikant fra Håøy. Boken forteller om vennskapet mellom Haaø og Gabriel Scott, og den har med Jens Haaøs etterlatte manuskript om fiske og fiskeredsaker. Kr. 200,-. **Nå kr. 100,-.**

Reidar Marmøy: **Fornminner i Grimstad kystlandskap.** Kystlandskapet ved Grimstad er usedvanlig rikt på synlige minner etter bosetting i førhistorisk tid. Forfatteren tar leseren med på utflukter til kjente og kjære steder og lar røyser, hauger, bautaer og steinsettinger fortelle om bosetting og livsvilkår gjennom skiftende tider. **Kr. 100,-. UTSOLGT**

Reidar Marmøy: **Navn i Grimstad skjærgård** er som tittelen sier en forklaring på ca. 1100 lokalnavn fra skjærgården. Men boken er også en velskrevet og vel-dokumentert beretning og liv og levnet, historie og sjøfart på strekningen fra Sømskilen til Auesøy. Boken er fint illustrert med tegninger av Bengt Petter Hansen. **Kr. 100,-.**

Erik Aalvik Evensen: **Amerika-brevene.** Om brev fra Amerika som ble stjålet på postkontoret i Grimstad i 1896. Her får vi historien bak tyveriet, samt en studie av utvandringen fra Grimstad-distriktet til Amerika, med særlig vekt på perioden 1875-1900. Kr. 225,-. **Nå kr. 100,-.**

Vi selger fremdeles Johan Anton Wikander: **Gamle havner i Grimstad**, utgitt i 1985, 2. opplag 1989. **Pris kr. 69,-. UTSOLGT**

Bøkene er til salgs hos NORLI Grimstad, boks 188, 4881 Grimstad.

Telefon: 37 04 05 25 - Telefax: 37 04 05 60.

Ved forsendelse vil porto og eksp.avgift legges til.

Selskapet for Grimstad Bys Vel

Foto: Odd Fr. Johnsen

Grimstads ordfører Hans Antonsen hadde med både blomster og gratulasjoner til Reidar Marmøy under lanseringen av bind 2 av "Grimstad på 1900-tallet"

INNHOLDSFORTEGNELSE

1.	Forord	5
2.	Ola Veigaard (1937-2010) Av Odd Fr. Johnsen.	6
3.	Bind 2 av "Grimstad på 1900-tallet" er vel i havn.	9
	Av Odd Fr. Johnsen.	
4.	Da Bjørnstjerne Bjørnson besøkte Grimstad.	12
	Av Odd Fr. Johnsen.	
5.	Lisen	19
	Av Knut Øvensen.	
6.	Marius Nygaard Smith-Petersen:	26
	En av de store pionerene innen ortopedisk kirurgi. Av Hans O. Myhre, Johan A. Wikander, Pål Benum.	
7.	Årsberetning fra Byselskapet.	31
8.	Årsberetning fra Skjærgårdskomitee	38
9.	Protokoll fra Byselskapets 88. generalforsamling	41
10.	Generalforsamling 2011.	43
11.	Annonser.	44

FORORD.

av Odd Fr. Johnsen.

Årets medlemsskrift – for øvrig det 54. i rekken – handler mye om personer. Den mest berømte av disse, Bjørnstjerne Bjørnson, var som kjent slett ikke fra Grimstad, men han har en gang avlagt byen vår et besøk. Det ble et besøk som er vel verd å se litt nærmere på, nå i Bjørnson-året.

Smith-Petersen derimot, er et kjent Grimstad-navn. Den representanten for familien som blir trukket fram her, Marius Nygaard Smith-Petersen, er nok ikke av de mest kjente blant folk flest. Hans karriere fulgte en annen retning enn hans berømte skipsrederbestefar i Hasseldalen, Morten Smith-Petersen.

Marius ble lege, og en av de virkelig store innen ortopedisk kirurgi. Mange Grimstad-folk kjenner sannsynligvis ikke historien om dette bysbarnet vårt, så vi retter en stor takk til trioene Hans Olav Myhre, Johan A. Wikander og Pål Benum som har trukket ham fram i lyset.

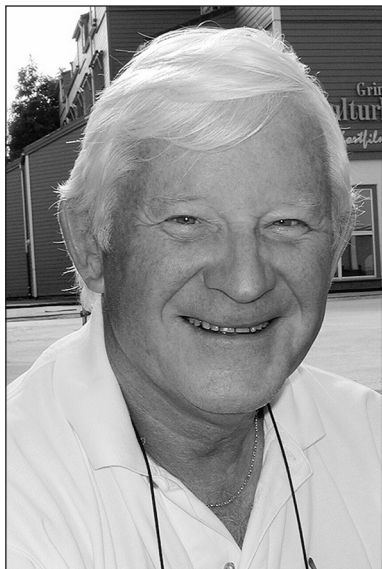
Lisen Ugland Bergshaven er blant de mest kjente nålevende Grimstad-borgere. Knut Øvensen har ført i pennen det hun har fortalt fra et spennende og innholdsrikt liv.

Til slutt vil vi som vanlig takke alle bidragsytere og annonsører, dessuten vil vi også her minne om Reidar Marmøys nye Grimstad-bok. Byens historie er dermed nedtegnet mellom to permer helt fram til 1970.

Grimstad 18. oktober 2010.

OLA VEIGAARD (1937-2010)

av Odd Fr. Johnsen.

Ola Veigaard

Da Ola Veigaard i 1984 flyttet til Grimstad for å overta Leif Dalens bokhandel i Storgata, uttalte han at dette var som å komme hjem. Ringen var sluttet fra barndommen i Ålesund der han nærmest hadde vokst opp blant bøker. Faren var butikksjef i Aarflots bokhandel i sunnmørsbyen, og Ola selv var ikke gamle karen før han på fritida begynte å hjelpe til i butikken.

Ola ble således i svært ung alder fanget inn i bøkernes verden, og det er vel ingen overdrivelse å si at boka ble hans følgesvenn gjennom hele livet. Ikke minst hans yrkesvalg avspeiler dette. Han utdannet seg til bibliotekar, begynte så å arbeide i forlag, og endte opp i sjefsstolen til Schibsteds Forlag, før han altså vendte tilbake til utgangspunktet, bokhandelen.

Ola Veigaard ble raskt en markant skikkelse i Grimstad; enten det var bak disken i sin bokhandel, på sykkel opp og ned Storgata, eller gjennom sitt sterke engasjement i byens kulturliv. Som stikkord kan nevnes Teatrets Venner, Hamsunselskapet, Ibsen- og Hamun-dagene, og Muséet. Særlig i Hamsunselskapet var hans innsats formidabel. Han var i mange år leder av Grimstad-avdelingen, og var

i tillegg styremedlem i Hamsunselskapet nasjonalt. At det i dag står en byste av forfatteren Knut Hamsun utenfor Grimstad bibliotek, er først og fremst Ola Veigaards fortjeneste.

Ola var dessuten opptatt av sang og musikk, var i perioder korsanger, og mye benyttet som hyggepianist i sosiale sammenhenger.

Det er naturlig her å dvele ved det store arbeid Ola har utrettet for Selskapet for Grimstad Bys Vel. En av Byselskapets oppgaver er som kjent å gi ut bøker med lokalhistorisk innhold, og som tidligere forlegger ble Ola naturlig nok spurt om å hjelpe til med dette. Bokutgivelser er jo et felt der Ola var på hjemmebane, og til glede for alle gikk han løs på oppgaven med stor entusiasme og hele sin faglige tyngde.

Ved et lykketreff flyttet Reidar Marmøy tilbake til Grimstad på denne tida. Tospannet Reidar og Ola ble et imponerende radarpar. Reidar begynte å skrive lokalhistoriske bøker nærmest på løpende bånd, mens Ola var redaktør og primus motor for alt det boktekniske. Resultatet av dette samarbeidet ble en rekke bøker som kommer til å glede Grimstad-folk i mange generasjoner framover. Høyest rager de to bøkene om Grimstad på 1900-tallet. Bind 2 kom i vår, og ble således den siste Ola fikk være med på å utgi.

Ola var opptatt av Grimstad, og ble en nyttig mann for byen i de 26 årene han bodde her. Men han glemte heller ikke røttene sine på Sunnmøre. Jeg har selv vært på byvandring i Ålesund med Ola som guide, og han hadde imponerende kunnskaper om sin fødeby.

Ola's død kom brått og uventet, og en stor bekjentskapskrets reagerte med sjokk og vantro da den triste meldingen kom. Det virket så meningsløst at denne aktive mannen skulle være borte for bestandig. Ola som støtt hadde vært på farten, med hodet fullt av tanker, idéer, oppgaver og prosjekter. Jeg har ikke tall på alle de gangene telefonen har ringt, og det var en kjent sunnmørsk røst i den andre enden: "Det er Ola. Jeg ringer for å" - og så fulgte en rask gjennomgang over det han hadde på hjertet. Noen ganger ville han drøfte en idé han hadde kommet på, andre ganger gjaldt det et spørsmål han ville ha svar på, eller en konkret oppgave han gjerne ville ha utført. På spørsmål om når dette måtte være klart, svarte han som oftest "i går".

Det var derfor intet latmannsliv å være i Ola Veigaards stab. Han krevde mye av sine medarbeidere, men han krevde akkurat like mye av seg selv, og ikke minst: han ga så mye tilbake. Jeg savner allerede telefonsamtalene.

Fred over Ola Veigaards minne.

BIND 2 AV "GRIMSTAD PÅ 1900-TALLET" ER VEL I HAVN.

av Odd Fr. Johnsen.

Reidar Marmøy har klart det igjen. 6 år etter han satte punktum for historien om Grimstad fra 1900 til 1940, har han nå plussset på ytterligere 30 år, slik at vi nå kan glede oss over at byens historie helt fram til 1970 foreligger i bokform.

Nettopp 1970 var for øvrig et naturlig avslutningsår for dette bindet, siden dette var det siste året gamle Grimstad besto. Fra 1. januar 1971 ble nabokommunene Landvik og Fjære en del av Grimstad storkommune. (Eide var selvsagt og med, men de var blitt slått sammen med

*Reidar Marmøy forteller om arbeidet med sin nye Grimstad-bok.
(Foto: Odd Fr. Johnsen)*

Landvik allerede 10 år tidligere). Grimstad ble med dette over natta Aust-Agders største by, og en ny tid begynte. Denne boka er således beretningen om Grimstads siste fase som en bitte liten by med et innbyggertall på under 3000.

"Grimstad på 1900-tallet", bind 2 begynner med krigsutbruddet i Norge i 1940, og for første gang har vi fått en samlet og fyldig framstilling av situasjonen i Grimstad i de fem krigsårene. Vi hører om nyordningen innen det kommunale styre og stell, som at f. eks. bystyret ble skiftet ut med et byting der styringen ble gjennomført etter førerprinsippet, og likeledes hvordan krigen med alle sine detaljerte påbud og forbud grep inn i folks hverdagsliv. Matrasjoning, blendingsgardiner, og innlevering av radioapparatene er noen eksempler. Til og med regler for oppvarming av hus ble utarbeidet. Boka behandler og rettsoppgjøret i Grimstad, og har og har i den forbindelse med rettssaken mot Knut Hamsun.

Om etterkrigstida gir Reidar Marmøy en grundig beretning om bl.a. kommunepolitikken, næringslivet, helsevesenet, skolevesenet, og kulturlivet. Små og store hendelser i byen er her samlet mellom to permer. Vi kan lese om f. eks. bygging av ny stadion på Levermyr, Grimstad bad, siste tog til Grimstad, Jerv-revyene, og mye, mye annet.

Da boka ble lansert på forsommeren i år, var bl.a. Grimstas ordfører Hans Antonsen til stede. Han uttrykte på kommunens vegne en stor takk til Reidar Marmøy, og poengterte at opplevelsen av å være borger i Grimstad blir større ved å kjenne byens historie.

Ordføreren takket og Byselskapet som er utgiver av "Grimstad på 1900-tallet", og sa i denne forbindelse: "Jeg

er stolt av at vi har et byselskap som tør å ta på seg så store oppgaver”.

Det var for øvrig Byselskapets tidligere formann Gunnar Edvard Gundersen som i 1993 lanserte idéen om at det burde skrives en ny byhistorie for Grimstad. Etter 17 år er altså to fyldige bind en realitet. Hva bind 3 angår, fikk Reidar Marmøy spørsmål fra vår lokalavis om han kunne tenke seg å gå løs på nok ei bok. Til det svarte en smilende Reidar: ”Hvis du kan tenke deg å skaffe meg så mange leveår som jeg trenger, så kan jeg godt tenke meg å skrive.”

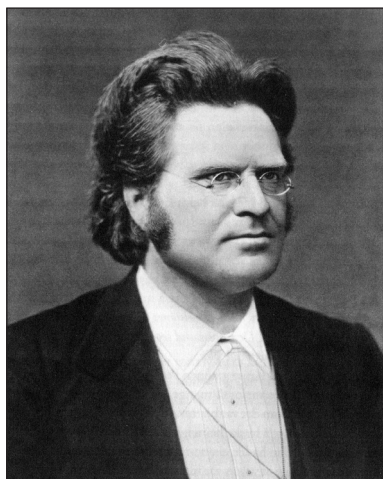
DA BJØRNSTJERNE BJØRNSON BESØKTE GRIMSTAD.

av Odd Fr. Johnsen

2010 har vært et år i Bjørnstjerne Bjørnsons tegn. Den 26. april var det nemlig 100 år siden han døde. Bjørnson er utvilsomt en av de mest berømte nordmenn gjennom alle tider, og i dette året har vi blitt minnet om hans innsats på flere felter: som forfatter, samfunnsdebattant og nasjonsbygger.

Bjørnstjerne Bjørnson besøkte en gang Grimstad. Det skjedde den 29. januar 1888 (som var en søndag), og han kom til byen vår for å holde foredrag.

Bakgrunnen var denne: Da Bjørnson vendte tilbake til Norge i 1887, etter å ha bodd fem år i Paris, hadde han tydeligvis behov for å "røre litt på seg". Han la derfor ut

Bjørnstjerne Bjørnson slik han så ut på den tida han besøkte Grimstad.

på en foredragsturné som skulle vise seg å bli det reine maratonløpet. Ett mer enn to timer langt foredrag med tittelen "Engifte og mangegifte" framførte han over 60 ganger i løpet av høsten 1887 og vinteren 1888. Premieren fant sted på Askov i Danmark 12. november 1887, og etter å ha besøkt diverse steder i Danmark, reiste så Bjørnson ved juletider hjem til Norge. På nyåret i 1888 holdt han sitt foredrag i en rekke norske byer, før ferden

gikk videre til Sverige og Finland. Over alt var interessen stor, og flere steder måtte man benytte det største lokale som var å oppdrive. Han samlet således mer enn 1500 mennesker i København, 1200 i Kristiania, og i Stavanger der interessen var ekstra stor, ble det solgt over 2200 billetter.

Søndag 29. januar 1888 var altså turen kommet til Grimstad. Bjørnson kom vestfra, dagen før hadde han holdt foredraget sitt i Lillesand, før det igjen i Kristiansand og Søgne. Bjørnson ankom Grimstad landeveien, og framkomstmidlet var hest og slede. Det sies at folk stilte seg opp allerede utenfor byen for å ta den berømte dikter nærmere i øyesyn. Og ved Ruffen hadde fire Grimstad-gutter i 10-12 års alderen stilt seg opp, og da de hørte at hesten var i anmarsj, begynte de å synge "Ja, vi elsker" tostemt. Dette likte Bjørnson godt. Han fikk stoppet hesten mens guttene sang, og etterpå vinket han til dem og ropte begeistret: "Bravo, gutter, bravo gutter".

Ellers var det slett ikke bare jubelsang som fulgte Bjørnson på hans ferd. Tvert i mot, på mange av stedene han besøkte ble det bråk omkring besøket. Ja, det sto i grunnen alltid strid rundt Bjørnson. Hans radikale politiske synspunkter og hans utfall mot kristendommen falt mange nordmenn tungt for brystet. Her i byen førte dette til at den lokale arrangør, venstreforeningen i Grimstad, hadde store problemer med å skaffe et egnet foredragslokale. Byens mektige konservative krefter, med ordfører Fredrik Smith-Petersen i spissen, så helst at dikteren ikke skulle komme til orde i Grimstad. Men i tolvte time klarte likevel en av Grimstads ledende venstremenn, malermester Einar Einarsen, å få leid byens storstue, madame Møllers Sal i Storgaten.

Foredraget startet søndag ettermiddag kl, 17.00. Billetter kunne kjøpes på forhånd hos bokhandler Gundersen og malermester Einarsen. Salen var fullsatt, dvs. ca. 300 personer.

Besøket og foredraget ble omtalt i begge byens aviser. Tonen var imidlertid svært forskjellig i de to lokalavisene. Dette er på ingen måte ikke overraskende. Vi skal huske på at 1880-åra var en tid da striden raste som verst mellom partiene Høire og Venstre. Det gjaldt lokalt så vel som nasjonalt.

Følgelig var dekningen i Grimstad Adressetidende beskjedne, mens venstreavisen "Grimstadposten" svingte seg opp til de store høyder. Der finner vi og den største annonsen, og i etterkant kunne "Grimstadposten" meddele at om en stor stund stor med den berømte dikter, der "Stemningen skiftede fra Munterhed til dybt Alvor".

Hva var så Bjørnsons budskap i foredraget "Engifte og manged gifte"? Jo, at det monogame ekteskap representerer et høyere utviklingstrinn i menneskenes sosiale historie enn manged gifte (polygami). Det sistnevnte tilhører et lavere utviklingstrinn., og de samfunn som praktiserer det, befinner seg på et mer primitivt stadium i historien. Han tok og til orde for at seksuell avholdenhet før ekteskapet gagnar både moralen og helsen. Og han understreket at dette gjaldt for begge kjønn.

Det må være lov å si at Bjørnsons lange kamp for kjønnsmoralen har gitt mange en noe flau i smak i munnen. Det er en kjensgjerning at han selv ikke levde etter sin egen lære. Som forfatteren Karsten Alnæs uttrykker det i sin nye bok "Jeg velger meg Bjørnson": "Det er ikke lett å være sedelighetsapostel når man ikke har rensset opp i eget bo".

Etter foredraget i Grimstad var Bjørnson invitert hjem til en bedre middag hos en av de lokale venstrehøvdinger, kjøpmann Søren Hansen. Et stor flokk mennesker fulgte med fra foredragssalen og ut til Hansens hus på Boddén. I spissen for dette opptoget gikk mannskoret Grimstad Sangforening under ledelse av sin dirigent Bent Fuglesved. Mannskoret benyttet selvsagt anledningen til å framføre Bjørnson-sanger. Både "Jeg vil verge mitt land" og "Brede seil over Nordsjø går" sto på programmet den kvelden. Middagen hos Søren Hansen var bare for innbudte, der deltok bl.a. malermester Einarsen, lærer Bent Fuglestved, garvermester Otto Andersen, og kirkesanger i Landvik Torjus Hansen.

En stor menneskemengde ble stående i bakken utenfor Søren Hansens hus, og mannskoret fortsatte å synge. Etter en stund kom Bjørnson til syne i ett av vinduene.

Søren Hansens bolig og forretningsgård på Boddén, hvor Bjørnson deltok på torskeaften i 1888. Bildet er fra 1902.

Dette ble så åpnet, og Bjørnsom holdt en spontan hylningstale til Grimstad. Da han avsluttet sin tale, ba han de tilstedeværende om å bli med på et hurra for Grimstad. Men der feilberegnet han sitt publikum, for han fikk ingen respons på den oppfordringen. Grunnen kan vi bare spekulere på, kanskje det var av respekt for Bjørnsons politiske motstander, ordfører Smith-Petersen, som var blant de frammøtte. Det hele endte med at Bjørnson litt snurt ropte ut "Kan dere ikke engang rope hurra for deres egen by, Grimstad-borgere"? Så smalt han vinduet igjen, og gikk tilbake til festbordet der det ventet torsk og godt drikke.

Et resultat av dette intermessoet var at den lille bakken ved Søren Hansens murgård på folkemunne ble kalt "Bjørnstjerne Bjørnsons vei". Veinavnet ble dog aldri offisielt, og gikk etter hvert ut av bruk.

Festen hos Søren Hansen må ha vært vellykket, for gjestene brøt ikke opp før kl 2 om natta. Bjørnsom overnattet hos malermester Einarsen i Løkkestedet, og fortsatte ferden neste dag mot Arendal. Før han forlot Grimstad, tok Bjørnson seg imidlertid tid til å gjøre noen høflighetsvisitter. Han var bl.a. inne og hilste på ordfører Fredrik Smith-Petersen. Bjørnson oppsøkte altså den mann som hadde vært så i mot at han skulle tale i Grimstad. Dette forteller også litt om mennesket Bjørnstjerne Bjørnson.

Ved Bjørnsons avreise en del hadde en del mennesker samlet seg på brygga. Og da båten dro, ropte malermester Einarsen "Leve fedrelandets gjeve sønn", og denne gangen svarte folkemengden med hurrarop.

La oss til slutt se litt nærmere på Bjørnsons vertskap i Grimstad. Som før nevnt var det venstreforeningen i byen som var lokal arrangør, og de som dro det tyngste lasset,

var to innflyttere: malermester Einar Einarsen og kjøpmann Søren Hansen.

Einar Einarsen ble født i Stavanger i 1841. Han flyttet til

Einar Einarsen

*Malermester Einar
Einarsen 1841-1895.*

Grimstad i 1866, og begynte her som maler. Han fikk ord på seg for å være dyktig i malerfaget, og drev etter hvert stort med mange ansatte. I 1878 kjøpte han en tomt på hjørnet av Løkkestrødet og Østregade (i dag Henrik Ibsensgate), og her bygde han hus. Han drev fargehandel i 1. etasje, og bodde selv i 2. etasje. Det er det huset hvor Morterud i dag har bakeri og utvalg.

Einarsen var politisk interessert, og ble en av de ledende for Venstre i Grimstad. Han var i mange år medlem av formannskap og bystyre.

Han var og aktiv i Håndverkerforeningen. Her var han med i styret i ca. 20 år, de aller fleste som formann. Han var og i flere år direktør for Håndverkerbanken.

Malermester Einar Einarsen døde 1. august 1895, bare 54 år gammel. Håndverkerforeningen hedret ham med æresportal under begravelsen.

Kjøpmann Søren Hansen var også innflytter. Han ble født i Drøbak i 1832, og kom til Grimstad i 1863. 10 år senere startet han sin egen forretning her i byen. Til å begynne solgte han melvarer samt bygningsartikler, men etter hvert ble vareutvalget utvidet. Han drev og som skipsreder. I 1881 bygde han en moderne murgård på Boddan, der han

hadde både forretning og bolig. Det var her Bjørnstjerne Bjørnson var på torskemiddag under sitt Grimstad-besøk.. Søren Hansen var medlem av kommunestyret i Grimstad, og han var opptatt av at Venstre skulle ha en avis her i byen. Grimstads første venstreavis "Andvake" levde bare et par år, og siden kom "Lillesand-Grimstad-Posten"

*Kjøpmann Søren Hansen
1832-1907.*

som senere ble endret til "Grimstad-Posten". Her satt Søren Hansen i direksjonen like til sin død, og bidro og med kjærkommen pengestøtte, da avisen som til tider slet tungt økonomisk.

Søren Hansen døde i 1907, 75 år gammel. Sønnen Hans Peter Hansen overtok forretningen etter farens død. Hans P. Hansen hadde arvet sin fars politiske interesse, og var bl.a. Grimstads ordfører i årene 1915 og 1916.

LISEN

av Knut Øvensen

Lisens hus i Vesøya, bygd i 1972.

Jeg sitter hjemme hos Lisen Ugland Bergshaven i hennes bolig som ligger nesten på sydspissen av Vesøya nær Grimstad sentrum. Jeg har bedt henne fortelle i korte trekk fra sitt 90-årige liv. Huset har hun tegnet selv, og

det ligger litt bakenfor "Solnes" som ble bygd av hennes svigerforeldre til sommerbolig i 1928. Svigerfaren, Herman Bergshaven, overtok et bakeri i 1907. Han, og kona som var født Rønnevig, kom begge fra Lillesand.

Lisen har et spesielt forhold til denne sommerboligen. Hun ble gift men Bjarne Bergshaven i 1943. Han var baker og konditor i Grimstad. De bodde på "Solnes" to år som nygifte, og her ble deres første barn Herman født i 1944. Det var tysk forlegning i Vesøya. Piggtrådsperring gikk rundt hele neset, og på Vesøyhodet ved fyrlykta var det kanonstillinger. På veien ut til Vesøya måtte de passere en piggtrådbom.

I september 1944 ble Bjarne hentet av Gestapo, og kjørt til Arkivet i Kristiansand. Senere ble han sendt til Grini, og sist til Viktoria Terrasse. Han ble satt fri etter et halvt år. I denne spente perioden bodde Lisen og Herman på Ugland. Bjarne døde etter mange år i 1992.

Siden flyttet de til en bolig ved Lillesandsveien, hvor de bodde i over 30 år. Mange vil ha lagt merke til det vakre huset ved Grøm.

Gården Ugland. Til høyre det eldste huset fra 1831. I midten den første kontorbygningen fra 1948. Til venstre sveitserhuset hvor de bodde lengst. Oppført av byggmester Heinecke i 1870-årene.

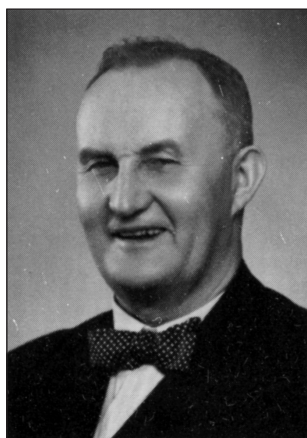
Etter Herman som ble skipsmegler, kom Atle som etter hvert ble skipsreder, og Bjørn som driver bakeriet i dag. Lisen og jeg snakket om "løst og fast", men kom fort tilbake til hennes hennes barndom og oppvekst. Hun er nok den eneste kjente personen i Grimstad som omtales bare med fornavn.

Lisen ble født 4. november i 1919, og hadde altså sin 90-årsdag i 2009. Hun ble døpt Elisa, men ble helt fra begynnelsen av kalt Lisen. Hun vokste opp på gården Ugland ved Vikkilen. Hennes mor Sara Lund var fra Oslo. Saras far het Andreas Lund, og ernærte seg som bryggeformann. Han tilhørte Frikirka i Oslo, der han hadde betrodde oppgaver, blant annet som eldste.

Som 10-åring begynte Lisen å ta pianoundervisning hos Ina Jørgensen i Grimstad som underviste i den klassiske stil. Lisen ble da kjørt med hest og vogn til byen. Lisen husker også at hun kjøpte en flatbunnet liten "kajakk" som hun padlet rundt i Vikkilen med.

Sara ble kjent med sjømannen Johan Milmar Ugland da

hun var på besøk hos Fjære-presten Bruhjeld og datter. Etter flere besøk hos familien Lund ble Sara og Johan

*Johan Milmar Ugland,
tatt omkring 1950.*

forlovet. Den første verdenskrig var brutt ut, og bryllupet utsatt. Men i april 1915 tok Sara den lange reisen fra Bergen til Syd-Amerika, først til Buenos Aires, og senere til Punta Arenas.

Kaptein Ugland var fast ansatt i et chilensk rederi, og skipet han førte, hadde anløp i Punta Arenas. Der ble bryllupet arrangert med prest og norsk konsul, og naturligvis festmiddag.

Det var her mannen begynte å kalle sin kone Sarita, et navn som siden ble brukt fast. Det betyr Lille Sara. Det første barnet, Evy, ble født i Valparaiso i 1916. Skipet hørte til i denne byen, og her bodde familien en tid. Etter Lisen kom Johan Jørgen i 1921, og til sist Andreas Kjell Lund i 1925. De tre siste ble født på Ugland.

Lisens far hadde gått tidlig til sjøs, allerede som 17-åring med en seilskute. Siden tok han styrmannsskole i Grimstad, og etter hvert skipperskole. I England tok han sertifikat for å føre utenlandske skip.

Lisen gikk på Fjære skole i likhet med sine søsken. Der hadde hun lærerne Engesland, Uldal og kirkesanger Ribe.

Da Uldal igjen stiftet Fjære historielag i 1977, ble Lisen aktivt medlem i styret med Kjetil Frogner som formann.

*Fjære skole, folkeskolen hvor
alle Ugland-barna gikk.*

Siden ble det 3-årig middelskole på Dahlske skole, og tre år i Arendal for å ta artium.

Lisen ble med i speiderarbeid, der Ågot Ribe var en av lederne.

Lisen forteller at hun fikk mye av sin historiske interesse gjennom sin mor som hadde historiske bøker og tidsskrifter. Hun fordypet seg ofte i de historiske fortellingene. Hun er fremdeles aktivt medlem i Fjære historielag, og var også medlem i Aust-Agder historielag. I 25 år var hun med i Aust-Agdermuseets styre. Hun ble formann i Styret for Ibsenhuset i 1960, og var det i 25 år. Hun gikk inn for at Jarle Bjørklund skulle bli leder, noe han også ble med sin sterke historiske bakgrunn. Hun var sterkt imot at han skulle avskjediges, etter hennes mening urettferdig. Lisen arbeidet for at Reimanngården skulle gjenreises i begynnelsen av 1970-årene. Den hadde vært revet og lagret i flere år. Hun fikk i denne saken sterk støtte av Else Dalen og Oluf Tønnevoll.

Rederiet Ugland ble dannet i 1930. Det ble kjøpt inn engelske skip, det første, et tankskip, ble kalt "Sarita". Skipet måtte gjennomgå omfattende reparasjoner etter en grunnstøting. Lisen minnes at hele familien reiste på ferie med "Sarita" til Stockholm. I 1935 ble "Evita" innkjøpt, også et tankskip. Tankeren "Lisita" ble bygd i Sverige og holdt skjult for tyskerne. Det ble tatt i bruk etter 5 år da krigen var slutt.

Under krigen ble "Sarita" senket i 1940. Samme år ble "Eli" senket i Nordsjøen. "Thelma" ble senket ved Trinidad, men mannskapet ble heldigvis berget.

Krigen stoppet utdannelsen i språk og kultur ved Universitet Exeter i England, som Lisen hadde ønsket. I stedet ble det jobb i Oslo, først i et assuranceselskap, og senere på Norsk sjøfartsmuseum. Hun var senere med i styret og rådet for dette museet.

Søskenflokken Ugland ved Arne Vinje Gunneruds byste av faren, avduket i 1981 på 100-årsdagen for hans fødsel. Fra venstre Andreas, Evy, Lisen og Johan Jørgen.

Men i 1952 hadde broren Andreas behov for sekretær, og Lisen startet arbeidet i Uglands Rederi, som kom til å vare i 35 år.

Lisen tok utdanning som interiørarkitekt i København i 1960 for å ha faglig kompetanse i arbeidet. Dette kom vel med når interiøret på et skip skulle planlegges. Hun hadde nært samarbeid med kaptein, stuert og andre ombord for å få en best mulig og praktisk utforming av de forskjellige avdelingene.

Lisen foretok mange utenlandsreiser til skipsverft hvor Uglands Rederi kontraherte tankskip, stykkgodsskip, malmskip og bilskip.

Lisen har døpt flere skip. Sist sommer reiste hun til Kina for å overvære dåpen av et skip som var bygd ved et kinesisk verft. Hun har flere ganger vært i Japan for å foreta den høytidelige handlingen med skipsdåp.

Vi som er naboer, betrakter Lisen som en vital dame. Vi ser henne ofte gå med raske skritt til byen, og hvis det er snø, kan hun ta skiene fatt. Det er alltid fint å møte henne. Da får vi tid til å prate om ting som interesserer oss.

Den siste betydningsfulle handlingen hun foretok, var å avduke sjøfartsmonumentet foran den tidligere sorenskrivergården. Kaare Dyvik hadde tatt initiativet til å få reist monumentet, og hadde lagt ned mye arbeid i å få dette realisert. Grimstad som sjøfartsby fortjente et slikt monument, ikke minst over dem som ofret sitt liv på havet, eller overlevde og kom hjem. Noen fortsatte også på sjøen.

Lisen gav i 1992 ut boka "Sarita og Johan M. Uglands seilas gjennom livet." Det er en fyldig og velskrevet beskrivelse av deres liv og arbeid, men også en historikk over deres nære forfedre, hvor de kom fra, og hva de fylte sine liv med.

Lisen sammen med sin mor Sarita. På veggene bak Johan M. Uglands mor Oline Nedenes.

Som grunnlag for boka har Lisen gjennomført et omfattende studium av kirkebøker, brev, postkort, notater og regnskaper.

Lisens egen barndom og ungdomsår er livfullt beskrevet, men særlig hennes mor har fått en bred plass. Hun må ha vært en sjelden begavelse og et rikt menneske. En lang periode av ekteskapet måtte hun stort sett være alene om oppdragelsen av de fire barna, og ha overoppsyn med gårdsdriften. Mannen

Johan var da sjømann og seilte særlig i fjerne farvann. Lisen beskriver ham som dyktig og arbeidsom, men også som en bestemt og kjærlig far. Han ønsket sterkt at barna skulle komme seg fram i livet.

Etter at rederiet ble opprettet i 1930, får vi vite hva Lisen var med på i arbeid og fritid.

Dette og mye mer fyller en bok på 270 sider, som kan leses nesten som en fengende roman.

Lisen har fått mye velfortjent heder: Kongens fortjenest-medalje i gull 1978, Aust-Agder fylkes pris i 1987, Grimstad bys kulturpris i 2002, og hun ble æresmedlem i Aust-Agder museum i 2009.

KILDER

Jeg takker Lisen for opplysninger til artikkelen.

Jeg har også hatt stor nytte av hennes bok om sine foreldre.

Marius Nygaard Smith-Petersen EN AV DE STORE PIONERENE INNEN ORTOPEDISK KIRURGI

av Hans O. Myhre, Johan A. Wikander og Pål Benum

Slitasje i ledd på grunn av artrose eller "slitasjegikt", som det ofte kalles, rammer en stor del av den eldre befolkningen. En gjør regning med at nær hver 10. nordmann vil trenge en hofteprotese på grunn av slik slitasje. I dag kan en skifte ut både lårbenshodet og leddskålen på hoftebenet med en såkalt totalprotese. I 2008 ble det satt inn nær 7000 proteser. Noen pasienter får innsatt protese på begge sider. Dette er å betrakte som rutineoperasjoner som utføres ved de fleste sykehus med ortopedisk avdeling. Pasienten er hjemme etter få dager i sykehus og resultatene er gode.

Portrettfotografi av Marius Nygaard Smith-Petersen. Gjengitt med tillatelse fra Journal of Bone and Joint Surgery fra 1953, volum 35A, nr 4, side 1041-42

Av og til kan det være interessant å se litt bakover i historien. Grimstadmannen Marius Nygaard Smith-Petersen var en av de virkelig store pionerene innen ortopedisk kirurgi (fig 1). Først og fremst er han kjent fordi han utviklet den såkalte Smith-Petersens hofteplastikk. Men han gjorde også banebrytende arbeid ved å forbedre operasjoner for lårhalsbrudd.

Marius Nygaard Smith-Petersen ble født i Grimstad 14. november 1886. Hans far, Morten Smith-

Petersen jr. (1853-1887), var sakfører i Grimstad. Moren var Kaia Jensine Rosalie Ursin, født i 1854. Marius ble døpt i Grimstad 12. desember 1886 og fadder var blant annet Marius Nygaard som var rektor i Fredrikshall. Farfar var Morten Smith-Petersen (1817-1872) som var sakfører, skipsreder og stortingsmann. Han eide fra 1848 skipsverftet Hasseldalen og han var gift med Cathinka von der Lippe (1824-1890). Morfar til Marius var musikeren Fredrik Ursin (1825-1890).

Faren døde allerede i 1887 og moren med sine 4 barn flyttet ikke lang tid etter inn til Kristiania. Marius gikk på gymnasium i 1902-1903. Han ble konfirmert i Kristiania, og vi vet at sognepresten i Grimstad har gjort en randbemerkning i kirkeboken om ham den 22. oktober 1902. Han sendte dåpsattest til Kristiania i forbindelse med konfirmasjonen. Familien dro så til USA i 1903. Økonomien var så som så og moren underviste i fiolin for å få endene til å møtes. Marius begynte på Westside High School, Milwaukee, Wisconsin, i perioden 1904-1906. Han gikk videre med studier ved University of Chicago, 1906-1907, og University of Wisconsin hvor han fikk en bachelorgrad. Så begynte han ved Harvard Medical School i 1910 og avla medisinsk eksamen i 1914. Smith-Petersen giftet seg i 1917 og fikk en datter (Hilda) og to sønner (Porter og Morten).

Han begynte ved Peter Bent Brigham Hospital i Boston hvor kirurgien da ble ledet av den kjente dr. Harvey Cushing. Dette må utvilsomt ha vært en god skole. Cushing var en pioner innen en rekke områder av kirurgien og var blant annet den som startet moderne nevrokirurgi. Senere kom Smith-Petersen til Massachusetts General Hospital

(1918). Han var klinisk instruktør ved Harvard Medical School fra 1920-30 og ble professor i 1935. I perioden 1929 til 1946 var han sjef for den ortopediske avdelingen ved Massachusetts General Hospital. I tillegg til dette hadde han en omfattende privat praksis innen ortopedisk kirurgi.

Smith-Petersens 3-vingede nagle som ble introdusert i behandlingen av lårhalsbrudd.

Smith-Petersens nagle til operasjon for lårhalsbrudd har 3 "vinger" (fig 2). Dette gjør naglen sterk og medvirker til å holde den på plass i knokkelen slik at bruddet kan gro. Denne ideen fikk Smith-Petersen mens han en natt lå søvnløs på toget etter å ha tatt del i en konferanse. På konferansen diskuterte man behandlingsmetoder for lårhalsbrudd som på den tiden besto i utvendig fiksasjon eller strekk, men resultatene var dårlige.

Vitalliumkopp som ble brukt ved Smith-Petersens hofteplastikk. Koppen ble plassert mellom lårhodet og leddflaten på hoftebenet. På denne måten ble smertene borte hos ca. 70% av pasientene.

I 1918 opererte han en ung gutt som hadde fått en glassbit under huden på ryggen. Rundt glassbiten hadde det dannet seg en cyste som på den måten hadde "pakket inn" selve glasset. Slik fikk Smith-Petersen ideen til å sette inn fremmed materiale i selve hofteleddet. Han begynte med å sette inn en "kopp" av glass i 1923 inntil han tok i bruk vitallium i 1939

(fig 3). Tidligere hadde Smith-Petersen også utviklet en egen kirurgisk tilgang til hoftelrådet som gjorde operasjonen mer skånsom. Smith-Petersens hofteplastikk besto altså i å legge inn en metallkopp mellom lårbeinshodet og leddskålen (fig 4).

Røntgenbilde som viser at det er utført Smith-Petersens hofteplastikk.

Operasjonen var et kvantesprang når det gjaldt behandling av slitasjegikt i hoftelrådet. Mange mennesker var helt invalide blant annet på grunn av smerter. Hoftelrådet ble deformert og tilværelsen uutholdelig

for mange av dem. Med Smith-Petersens hofteplastikk ble ca. 70 % fullstendig smertefri, og ca. 60 % hadde god bevegelighet. Operasjonsmetoden ble tatt i utstrakt bruk ved Ullevål sykehus fra 1947 og deretter ved en rekke andre sykehus i Norge. Den ble brukt over hele verden og holdt seg helt inn på 1960-tallet. Denne operasjonsmetoden var forløperen for dagens hofteoperasjoner hvor leddhodet og leddskålen erstattes med nye deler (fig 5). I tiden som medisinstudenter hørte vi om den kjente "Grimstad-mannen" Smith-Petersen, men vi skjønte nok ikke på det tidspunktet at han var en av de helt store nyskapere innen

Røntgenbilde av en hofteplastikk (Charnley) med totalprotese slik det utføres i dag.

faget. Han utviklet en rekke operasjoner i tillegg til de som er nevnt her, og dessuten spesialinstrumenter innen ortopedisk kirurgi.

Smith-Petersen var æresdoktor ved Universitetet i Oslo og æresmedlem av Norsk Kirurgisk Forening. Han fikk Storkorset av St. Olavs Orden og var æresmedlem av en rekke kirurgiske og ortopediske foreninger over hele verden. Han var en meget god doktor for sine pasienter og tok seg god tid til dem.

I omtalen i forbindelse med Smith-Petersens død i 1953 står det i Journal of Bone and Joint Surgery at hans arbeider "are the works of a creative genius of the highest order". Og fra Harvard Medical Alumni Bulletin: "Probably no orthopaedic surgeon exerted such a profound influence upon his field of surgery as Smith-Petersen during his active and productive years". Dette er store ord, men etter som tiden har gått og man har fått mulighet til å sette Smith-Petersens nyvinninger i relieff, er det ingen tvil om at dette er riktige karakteristikk. Det er få forunt å ha evnen til å se løsningen på kompliserte problemstillinger hva enten det gjelder kirurgi eller andre områder. Smith-Petersen hadde slike egenskaper, og var med på å bringe kirurgien et betydelig steg fremover. Operasjon for artrose i hoftedeppet med såkalt totalprotese er i dag rutine. Imidlertid er kanskje denne historien om Grimstadmannen Smith-Petersen ikke så godt kjent lenger.

ÅRSBERETNING

for perioden 17.april. 2009 – 16. april 2010

Generalforsamling 2009 ble avholdt i **Hagebruksmuseets lokaler på Berge gård**. 17. april med 43 medlemmer tilstede.

Bygningsvernprisen for 2009 ble delt mellom Sigfrid Skalleberg for interiøret i Storgaten 14 og Einar Knutson, Lunde gård. Kathrin Pabst sto for overrekkelsen

Valget ga følgende sammensetning av styret:

Formann: Ketil Aslaksen

Styremedlemmer: Per Jarle Nørholmen

Anne Gurine Hegnar

Peder Grøsle

Kjeld Malde

Varamedlemmer: 1. Bodil Austenaa Johansen

2. Torgrim Næverdahl

3. Reidun Moum

Varamedlemmene og leder i Skjærgårdskomiteén, Stein Reinholt Jensen, deltar på alle styremøtene.

På første styremøte fordelte styret oppgavene seg imellom slik:

Nestformann med ansvar for økonomistyring: Per Jarle Nørholmen

Sekretær med ansvar for protokoll: Reidun Moum

Annonsetegning medlemsskriftet: Bodil A. Johansen

Arkiv – huset i Kirkebakken, boklager og hjemmeside:

Peder Grøsle

Medlemsverving: Kjeld Malde

Vardeheia: Per Jarle Nørholmen

Kjellviga/Binabben: Anne Gurine Hegnar, Kjeld Malde og Torgim Næverdøl

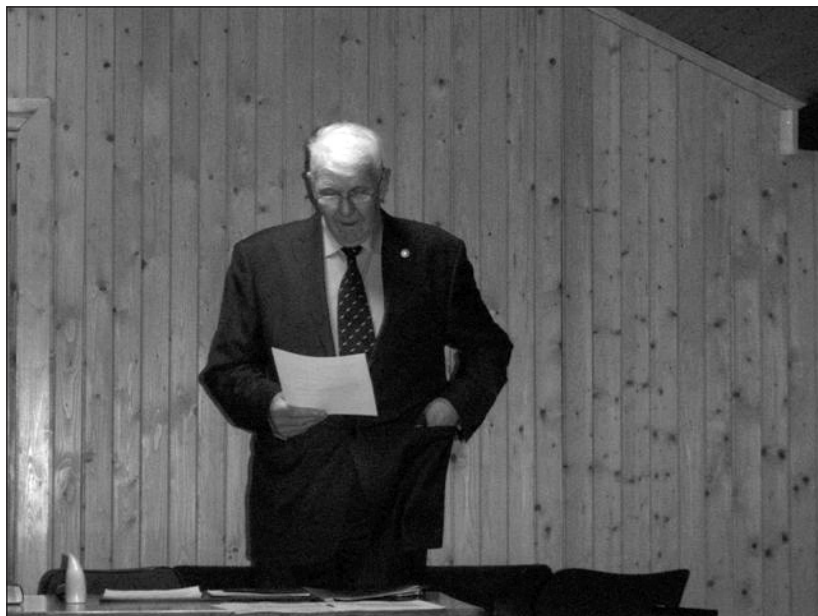
Kontakt med Marivold camping: Per Jarle Nørholmen

Kontakt med Grimstad Seilforening – bruk av Grooseneset:
Per Jarle Nørholmen og Ketil Aslaksen

Per Ivar Ruhaven har representert Byselskapet i styret for **Grimstad bys museer**.

Antall ordinære **medlemmer** pr. 16. april 2010 er 685 og 97 livsvarige, til sammen 782. Dvs. en nedgang med 10 medlemmer fra i fjor.

Det har vært avholdt 8 styremøter og det er blitt behandlet 34 nye saker i tillegg til saker fra tidligere år, og referatsaker.

Byselskapets formann Ketil Aslaksen leser årsberetningen på generalforsamlingen som ble holdt 16. april. (Foto: Odd Fr. Johnsen)

Styret har også i denne perioden behandlet endelforslag til reguleringsplaner/planarbeid i Grimstad kommune:

Reguleringsplan for Grøm gård, reguleringsplan for Støle, omregulering av Campusområdet, reguleringsplan for Hasseldalen og reguleringsplan for Skjeviga.

Styret ser at det er en del forhold på **campingplassen på Marivold** som vi kunne ønsket bedre, bl.a. er det fremdeles mye avfall bak det nederste servicebygget selv om vi gjentatt ganger har påpekt at det må fjernes. En del av det ble fjernet i fjor, men nå holder haugen på å vokse igjen. Styret har gitt tillatelse til lagring av noe materiell på et begrenset område på friarealet ved stien fra Osterkilen til Marivoldbukta. Forutsetningen for avtalen var at parkeringsområdet foran foretningsbygget skulle fysisk avgrenses fra friarealet med stokker eller lignende slik det var før nybygget kom.

For øvrig mener styrets kontakt med Marivold Camping AS, Per Jarle Nørholmen, at samarbeidet er relativt ukomplisert

Byselskapets styre har i lengre tid fungert som styre **Marivoldveien**. Det var en oppgave som i sin tid mer eller mindre ble pålagt oss av Grimstad kommune. Styret har nå gjort kommunen oppmerksom på at vi ikke lenger kan påta oss oppgaven og ber om at det utarbeides en annen organisasjonsplan for veilaget. Ikke uventet tar slik arbeid tid, men vi er underrettet om at om ikke så altfor lang tid vil den bli tatt opp til politisk behandling.

Arbeidet med å rehabilitere/ruste opp **Kirkegaten 10** er nå kommet ganske langt og utvendig regner vi med at det vil være ferdig malt til 17. mai. Innvendig er også arbeidene

i full gang og når det blir ferdig vil huset være isolert og inneholde toalett og en liten kjøkkenkrok. Styret tenker seg at huset kan brukes til å oppbevare arkivmaterieil, til styremøter og ellers lånes ut til forskjellige aktiviteter. Det er en 3-mannsgruppe med Alf Jensen, Per Jarle Nørholmen og Peder Grøslø som har stått arbeidet og uten forkleinselse for de 2 andre synes vi Alf må fremheves for den innsatsen han har gjort. Det er også all grunn til å takke Paal Malde spesielt, han har tegnet og bygganmeldt tilbygget og ellers vært behjelpelig med tips og råd, alt på dugnad.

Marivold Feriehem eller Postmannslaget ble også i 2009 relativt flittig brukt av medlemmer og noen skoler. Medlemmene bruker huset helst til familiesammenkomster og selskaper, mens skolene har brukt det til leirskole for skoleklasser og til uteundervisning.

Som året før startet Bodil og Hans Johansen salg av vafler i påsken og fortsatte med det på søndager utover våren. Etter en pause i sommermånedene gjenopptok de virksomheten på høsten. Tiltaket er svært populært og tilstrømmingen indikerer at det er behov for dette.

Utlån og vaffelsalg fører til at det ikke er direkte utgifter forbundet med at vi beholder huset og i fjor kunne vi også installere 2 dusjer der ute.

I forrige årsberetning skrev vi at ***"Når de store vedlikeholdsutgiftene påløper, blir det nok mer prekært og nødvendig å ta stilling til husets videre skjebne."*** I den situasjon er vi for så vidt nå, ettersom den kommunale Brann- og feietjeneste har registrert stedet som særskilt brannobjekt og avlagt rapport med diverse avvik og anmerkninger. Arkitektfirma Paal Malde har påtatt seg å være behjelpelig med å utarbeide forslag

til løsning og har forelagt det for Brann- og feietjenesten. Forslaget innebærer ganske omfattende ombygginger og investeringer, men ble dessverre foreløpig forkastet. Paal Malde arbeider videre med saken og korresponderer med den kommunale tjenesten for å komme frem til enighet.

Avtalen med Kulturkollektivet om **Gittas hus** må revurderes og eventuelt utvides med flere brukere, den tidligere Skralgruppen gir uttrykk for at de ikke lenger har så stort behov for å bruke huset.

Sammen med Landvik historielag, Kystlaget Terje Vigen og Grimstad kommune har vi også i denne perioden arrangert flere **turer** i innlandet og skjærgården. Det er fremdeles stor oppslutning om turene så det ser ut til at vi er med på å fylle et behov.

Tema for **Kulturminnedagen 2009**, var **"Vann og dagliglivets kulturminner"** Vi deltok i forberedelsene og gjennomføringen av arrangementet som ble avviklet på Gurebo gård. Vårt bidrag var hovedsakelig salg av lokalhistorisk litteratur og å lage en tur i området.

I forbindelse med arbeidet med 2. bind av Grimstad bys historie, **Grimstad på 1900 – tallet**, skriver **Reidar Marmøy** i rapport til styret 6. april då:

Som jeg tidligere har orientert Selskapet om, ble det grunnleggende arbeid med manuskriptet til bind 2 fullført fra min side ved utgangen av april 2008. Så fulgte et tidkrevende arbeid med kvalitetssikring, språkvask og korrektur. Jeg var klar over at arbeidet med illustrasjoner ville ta lang tid, men regnet likevel

med at boka kunne utgis før jul 2009. Det viste seg imidlertid at det ble vanskelig å skaffe tilstrekkelig bildematerial, og utgivelsen måtte derfor utsettes.

Styret er klar over hvilket enormt arbeid Reidar Marmøy, Ola Veigaard og Odd Johnsen holder på med og aksepterer at det har tatt tid å gjøre boken ferdig, men alt tyder på at den vil foreligge om kort tid, sannsynligvis i begynnelsen av mai.

Ved siden av klargjøre bind 2 har Reidar også begynt å legge til rette alt tilgjengelig materiale for en ny utvidet utgave av **"Navn i Grimstad skjærgård"**. Styret har godkjent at rammen for denne utgaven utvides og det innebærer bl.a. at den vil inneholde fullstendig oversikt over lokalitetsnavn på Hesnesøyene, opplysninger om en god del fiskeplasser, grunner som ikke er avmerket på kartene og en del fine, men lite kjente løp og turmål etc. Fisker Jan Ivar Olsen har påtatt seg å være faglig konsulent og dermed regner Reidar med at kvalitetssikringen er i de beste hender.

Også dette er naturligvis et stort arbeid som Reidar har påtatt seg og styret håper denne boken kan bli ferdig til utgivelse før sommeren 2011.

For øvrig har **Trond Audun Berg** henvendt seg til Byselskapet med forespørsel om vi kan bidra til utgivelse av **Bjarne Bergs** radiokåserier. Foreløpig har vi ikke fått full oversikt over prosjektet, men styret er positiv til ideen.

Vi har også fått henvendelse fra **Erik Aalvik Evensen** om å utgi hans doktorarbeid **"Fra Kanaan til det lovede land"** som omhandler utvandring fra grimstaddistriktet til USA. Dette arbeidet er kommet noe lengre, manuskriptet

er ferdig og tilbud på trykking er innhentet. Foreløpig er det hverken skrevet avtale med forfatter eller trykkeri.

I år som i fjor har **Odd Johnsen** sørget for utgivelse av et fyldig og interessant **medlemsskrift**.

Også i denne perioden har styret holdt et **fellesmøte med Skjærgårdskomiteén**. Komiteén avgir egen årsberetning.

Regnskapet som blir lagt frem etter årsberetningene, viser et tilfredsstillende resultat som vil muliggjøre utgivelse av bøker samt vedlikehold og tilrettelegging av friområdene.

Styret vil takke medlemmer og andre for godt samarbeid i året som er gått.

Styret

ÅRSBERETNING

fra

SKJÆRGÅRDSKOMITÉEN

for perioden 17.04.09 til 16.04.10

Komiteén har i denne perioden bestått av: Ingebjørg T. Stanton, Morten Jacobsen, Alf jensen, Bjørn Bergshaven, Erling Vik, Kjell Lehland, Finn Helge Andersen, Knut Skår Knutsen og med Stein Reinholt Jensen som leder.

Lederen har som vanlig deltatt i Byselskapets styremøter. Det har vært avholdt noen dugnader og det nå årlige fellesmøtet med styret hvor komiteens aktivitetsplaner for året blir presentert og diskutert.

Av dugnadsarbeid som er blitt utført kan nevnes:

- Vedlikehold og reparasjon av brygger
- Rydding og vedhogst til Postmannslaget
- Vårklargjøring av Postmannslaget
- Deltagelse sammen med Kystlaget i fornyelse av brygge på Store Hampholmen
- Produksjon av to oppslagstavler

Brygger.

Flytebrygga på Ytre Maløya er blitt reparert og moringer forsterket. Isvinteren har dessverre løftet opp pelebrygga. Den må repareres før sommersesongen starter. Flytebrygga har forøvrig overlevd isvinteren uten nevneverdige skader, det er kun noen dekkspalter som må skiftes.

Estetiske reparasjoner er blitt utført på bryggene på Lille Hampholmen og Skytegluggsholmen. Tilsvarende reparasjoner er planlagt utført på Store Hampholmen og Ytre Maløya.

Den ytre brygga på Store Hampholmen er fornyet i samarbeid med Kystlaget.. Et komitémedlem har deltatt på dugnad. Bærebjelkene til brygga er velvillig blitt donert av Nymo.

Oppmerking bryggene og fornyelse av informasjonsplakater vil bli utført etter behov.

Toaletter.

Kystlaget har i løpet av vinteren produsert to toaletter til fornyelse på Store Hampholmen og Skytegluggsholmen. De gamle tankene vil bli brukt, det er kun selve byggene som vil bli fornyet.

Uskiftingen er påbegynt og begge toaletter vil bli ferdigstilt før sommersesongen starter.

River og griller.

Opprustedes griller blir systematisk fjernet uten at dette tiltaket er spesielt prioritert. Grillene blir etter hvert velvillig fjernet av Skjærgårdstjenesten og deponert som miljøavfall.

River er ren forbruksvare og det ser ut til at de må fornyes hvert år. En egen "Rivekomite" er blitt utnevnt og vil ta seg av dette.

Ryddearksjoner foretatt av lag og foreninger.

Grimstad Rotary har som tidligere år ryddet fra Taget til Jan Jensens brygge på Indre Maløya.

Grøm Rotary har ryddet på Teistholmen.

På Groos er det Grimstad Seilforening som er ansvarlig for å holde området ryddig.

På Vardeheia er det Vardeheia Vel som rydder området.

Binabben fremstår som et fint friluftsområde og er et område som blir mye brukt av folk. Blant annet er enkelte barnehager hyppige brukere av stedet.

Som tidligere år så har vi også i år brukt både sauer og geiter til nedbeiting på flere av de større og mindre holmene. Det er Bygartneren som organiserer dette arbeidet og sørger for at dyrene får regelmessig tilsyn samtidig som det blir tatt hensyn til den unike floraen på holmene.

Som vanlig må vi takke alle dere som på en eller annen måte er med på å bidra til at friluftsområdene våre fremstår ryddige og fine. Ikke minst takker vi Bygartneren og hans folk for et utmerket og godt samarbeid.

GENERALFORSAMLING 16. APRIL 2010

Formann, Ketil Aslaksen, ønsket 43 medlemmer velkommen til Selskapets 88. generalforsamling som ble holdt i Norsk hagebruksmuseums lokaler på Berge gård.

Generalforsamlingen var **innkalt** i hh til Selskapets lover med annonse og påminnelse i Grimstad Adressetidende. Dessuten ble datoen kunngjort i medlemsskriftet 2008 til samtlige medlemmer og på Selskapets hjemmeside.

Saksliste og innkalling ble godkjent uten kommentar

Protokollunderskrivere: Anne Grete Ruhaven og Jan Assev

Enstemmig bifalt

Styrets årsberetning ble gjennomgått av formannen. Årsberetningen ble godkjent uten noen kommentar.

Skjærgårdkomitéens årsberetning ble gjennomgått av leder for komiteen, Stein Reinholt Jensen og godkjent uten kommentar.

Per Jarle Nørholmen gjennomgikk **regnskapet for 2009**. Formannen informerte om at revisor, regnskapsfører og formannen har underskrevet regnskapet. Generalforsamlingen godtok regnskapet for 2009 og **budsjett for 2010**.

Formannen etterlyste et egnet sted til å lagre bøkene som er gitt ut av selskapet, samt den nye boken: Grimstad på 1900 tallet, bind 2, som kommer ut i løpet av våren.

Styret foreslo samme **kontingent for 2011 som**

for 2010, kr. 150,- for enkeltmedlem og kr. 100,- for husstandsmedlem.

Trine Folkman foreslo å øke medlemskontingenten med kr. 50,- i og med at Selskapet har mistet 10 medlemmer i 2009.

Forslaget ble diskutert, men ble trukket av forslagsstilleren som sluttet seg til styrets forslag som ble enstemmig vedtatt. Generalforsamlingen oppfordret deretter styret til å arbeide mer aktivt for å få flere nye medlemmer for å dekke inntektstapet.

Valget ble på vegne av valgkomiteen ledet av Carsten S Jacobsen.

Valgkomiteens forslag vedlegges protokollen og ble enstemmig vedtatt:

Ketil Aslaksen ble gjenvalgt til **formann** for ett år.

Styremedlemmene Anne Gurine Hegnar og Kjeld Malde ble gjenvalgt for to år.

Varamedlemmene Bodil Austenaa Johansen, Torgrim Næverdøl og Reidun Moum ble gjenvalgt for ett år.

Oddvin Salvesen ble gjenvalgt som **revisor**.

Styret foreslo gjenvalg på **valgkomite** med Carsten S Jacobsen, Carsten S Due og Reidun Olimstad. Vedtatt med akklamasjon.

Til slutt foresto Trond Audun Berg utdelingen av **byggningsvernprisen** for 2010 til Anita Nicolaisen og Jens Otto Dolva, eiere av Nøkternhedens sal i Løkkestedet 7.

Byggningsvernprisen er opprettet i samarbeid mellom Grimstad Adressetidende og Selskapet for Grimstad Bys

Vel. Komiteen består av Trond Audun Berg, Grimstad Adressetidende, Kathrin Pabst, Stiftelsen Grimstad bys museer og Paal Malde, oppnevnt av Selskapet for Grimstad Bys Vel.

Referent: Trine Folkman

Protokollen godkjent 04. mai 2010

Anne Grete Ruhaven

Jan Assev

Etter generalforsamlingen ble det arrangert sosialt samvær i Lions' lokaler i hovedhuset på Berge Gård. I den forbindelse er det grunn til å berømme Bodil A. Johansen og Margrethe Jensen for gjennomføringen. Takk også til Bjørn Bergshaven for nydelig bløtkake.

GENERALFORSAMLING 2011

Generalforsamling 2011 for Selskapet for Grimstad Bys Vel avholdes **fredag 08. april 2011** i Hagebruksmuseets auditorium på Berge Gård.

Valgkomiteens innstilling blir lagt ut på vår hjemmeside: **www.grimstadbysvel.org** 3 uker før generalforsamlingen.

Etter generalforsamlingen inviteres det som vanlig til sosialt samvær med enkel bevertning i Lions lokaler samme sted

interoptik Holvik

Storgt. 17, 4876 Grimstad
Tlf. 37 04 07 35

Odden 2

Tlf.: 37 25 38 00

E-post: gri@via.no

Forretningsreiser • Sjømannsreiser
Misjons-/hjelporganisasjonsreiser

**Ta også kontakt med VIA Arrangement,
bruk vår erfaring og kreativitet.**

Vi gir forslag og priser på bl.a.:

Firmaturer • Kundearrangementer • Kurs- og konferanser
Storbyreiser • SPA-turer • Familie og venneturer.

ADVOKAT

Asle Wennesland

MNA

Kontoradresse:

Storgt. 4, 4876 Grimstad

Postadresse:

P.b. 148, 4891 Grimstad

Tlf.: 37 04 61 40

Tlf.: 95 16 67 92

E-post: awennes@online.no

Vi har det utroligste!

Telefon: 37 25 66 00

Leif
SKALLEBERG

AGDER **MUSIKK**

INGEMAN STAD

Vossgate 1 - 4878 Grimstad

Telefon / fax: 37 04 05 42

Bergshaven a/s
BAKERI · KONDITORI

TLF.: 37 04 04 46

Joh. Gundersen a/s

GULLSMEDFORRETNING

EGET VERKSTED

TLF.: 37 04 06 49

STORGATEN 29, GRIMSTAD

ØkonomiService AS

Regnskap • Bedriftsrådgivning

Tønnevoldsgt. 29,
4877 Grimstad

Telefon: 37 25 66 80

STATOIL GRIMSTAD

TELEFON: 37 04 06 68

Grimstad Adressetidende.

AVISEN FOR GRIMSTAD

www.adressetidende.no

Telefon sentralbord: 37 25 80 00

norli

STORGT. GRIMSTAD TLF.: 37 04 05 25

E-POST: grimstad@norli.no

— STORT UTVALG I LOKALHISTORIE —

Med **(KARGUS)** foredler du dine frukter og bær

Vi ønsker deg og dine epler velkommen
til oss i Østerhus Næringspark.

K. G. PUNTERVOLD A/S

Industriveien 6, 4879 GRIMSTAD - Postboks 35, 4891 GRIMSTAD
Tlf.: 37 25 60 80 - Telefax: 37 25 60 81 - E-post: office@kargus.no

www.kargus.no

Vi fører medlemsregisteret for Byselskapet

Mereo AS

37 25 65 75 / mail@mereo.no

Medlemsregister/kontingentinnkreving • Husleieoppfølging
Fakturerings/betalingsoppfølging • Inkassotjenester

Achilles

HÅNDSYDDE SKO & BRUKSKUNST

HAR NÅ FÅTT TE
KIRKEGATEN 1, 4878 GRIMSTAD
www.achilles-sko.no

MOBIL 906 09 920

MAN., TIRS., ONS., FRE. 10 - 14 • TORS 14 - 17

SOMMER:
LØR. 10 - 13

Interiørgården

Grimstad

FARGERIKE
Kid
JERNA

Se vårt utvalg

- gardiner • sengetøy • utstyr • tepper
- belegg • tapet • maling

Distriktets største interiørbutikk!

FARGERIKE GRIMSTAD

Interiørgården, Bark Silas vei 8, 4876 Grimstad, tlf. 37 25 28 00. Internett: www.fargerike-grimstad.no Mail: post@fargerike-grimstad.no

Service kunnskap trygghet stor gratis parkering åpent 09-19 (16)

café IBSEN

- Kåret til Norges kosligste café.

Løkkestredet 7 • Tlf. 37 27 57 63

advokat m.n.a.
Sverre Grette
Henrik Ibsengt. 9, 4878 Grimstad

Telefon: 37 25 25 90
Telefax: 37 25 25 99
E-post: asgrette@online.no

 ERNST & YOUNG

Statsautoriserte revisorer
Kittelsbuktn. 1, P.O. Box 299
N-4803 Arendal
Tlf.: 37 07 20 00
Fax: 37 07 20 01

Montér®

Grimstad

Tlf.: 47 84 30 00 7 - 17 9 - 14

Din lokale baker
Tlf.: 37 09 09 10 • www.samberg.no

Din lokale SAMARBEIDSPARTNER

når hjertet banker for Sørlandet

Tlf. 37 25 51 00

www.sor.no

Storgata 31, 4876 Grimstad • Telefon: 37 04 14 00

DUES SPORTSREISER AS

Postboks 333, 4892 Grimstad.

Telefon: 37 25 29 29. Telefax: 37 25 29 20.

www.dues.no

KIROPRAKTORENE

LISE LOTHE OG TIM RAVEN

Grimstad Kiropraktorklinikk as

Kulturhuset 3. etg., Storgaten 33, 4876 Grimstad

Telefon: 37 04 46 88 - Telefax: 37 04 01 99

**ØSTERHUS
ELEKTRO AS**

AUTORISERT EINSTALLATØR

Bjønneveien 7, 4879 Grimstad
Tlf.: 37 04 50 80, Fax: 37 04 31 99

www.helsebutikkenigrimstad.no

Helsebutikken

DANS OG HELSE

i Grimstad

Juskestredet 2, 4876 Grimstad
Telefon: 37 04 94 08 • E-post: hhelsas@online.no
Hjelp til en lettere hverdag

STØRST PÅ DVD FILMER

STORGATEN 33
4876 GRIMSTAD
TLF.: 37 04 00 67

Kulturhuset Legesenter

Storgt. 33 - 4876 Grimstad

Telefon: 37 25 28 28 - Telefax: 37 25 28 29

IGLAND GARASJEN

Igland Industrier AS, Bergemovn. 45, 4886 Grimstad

Tlf.: 37 25 70 70 - Fax: 37 25 70 71

E-post: post@igland.no - www.igland.no

G. GUNDERSEN AS ~ 37-04-11-00
STORGT. 26, 4876 GRIMSTAD

KITTY

Kl 09.00–17.00

Kl 10.00–15.00

ESKEDAL ELEKTRISKE A/S

Pharos v. 2, 4890 GRIMSTAD

- *Belysning*
- *Hvitevarer*
- *Småelektrisk*
- *Telefoner*
- *Elektriske installasjoner*

**DET LØNNER SEG
Å HANDLE HOS KJENTE**

Tlf. 37 04 05 44

Fax 37 04 94 04

EL-KJEDEN

DnB NOR

SMITH PETERSENSGT. 6 - 4876 GRIMSTAD
TELEFON: 03000 - TELEFAX: 37 25 13 05

Øystein Pettersen

— *Midt i gågata* —

Tlf.: 37 04 33 33

Herre - Ungdom

Auto Rep. A/s

BILVERKSTED — SERVICE

Biloppretting og lakkering

Telefon: 37 04 05 32

Husflidstua - Broderihjørnet AS

Godt utvalg i broderier og garn.

Alt til Åmlibunaden. Mann og dame.

Vi tar syoppdrag.

Storgt. 32, 4876 Grimstad

Telefon: 37 04 89 14

ANDERS FOLKMAN
ADVOKAT

PEUGEOT
AUT. FORHANDLER

CHR. REPSTADS SØNNER A/S

- Salg av nye og brukte biler
- Verksted
- Periodisk kjøretøykontroll
- Delelager

Vi reparerer alle bilmerker

Tlf. 37 25 61 70 Delelager/verksted/kontor
Tlf. 37 25 61 75 Salgsavd.

Faks 37 25 61 78

Arendalsveien 74, Bie – 4878 GRIMSTAD

E T A B L . 1 8 9 8

Grosvold Gård

BLOMSTER OG GAVER

Tjore, 4887 Grimstad

Tlf.: 37 04 54 22

Åpent 09.00 - 17.00(15.00)

Facebook: Grosvold Gard

ADVOKAT

Lars Ths. Rodvelt

M.N.A.

Møterett for Høyesterett

Tlf: 37 25 81 80

E-post: lars.rodvelt@gmail.com

Skolegaten 6, 4876 Grimstad

HESTETORGET HÅR

INNEH: LIV BERG

STORGATEN 33
4876 GRIMSTAD
370 49100

Agder Økonomi

Regnskap - Rådgivning

Autorisert regnskapsførerselskap

Arendalsveien 40, 4878 Grimstad
Tlf.: 37 25 86 00 • E-post: post@agder.com
www.agder.com

GRIMSTAD LEGESENTER

BARK SILAS VEI 7, 4876 GRIMSTAD
TLF.: 37 25 81 00 • FAX: 37 25 81 01

NYBYGG OG REPARASJONER

**FORTVIL
IKKE . . .**

*Kontakt oss så løser vi
dine problemer sammen.*

VÅRT HUS A.S.
TEGNER OG BYGGER

Tlf. 37 09 09 30

Vesterled 15 - 4876 Grimstad

— fagkunnskap gir trygghet.

FiskernesSalgslag

Torskeholmen, 4876 GRIMSTAD
Telefon: 37 04 02 01 - Telefax: 37 04 37 50

SpareBank
SR-BANK

Henrik Ibensgt. 12, 4878 Grimstad
Telefon: 02002, Telefax: 37 25 82 49

www.sr-bank.no

Vår kontoradresse:
Storgaten 8, Grimstad, ved lyskrysset.
Ring Unni og Barbro, Tlf.: 94 78 90 00

Telefon: 37 04 11 40

BERGEMOEN
4886 GRIMSTAD

SIVILARKITEKT
PAAL MALDE MNAL / NPA

Smith Petersensgate 2
Grimstad

Tlf.: 37 25 61 10

EURO SKO

ODDENSENTERET - GRIMSTAD

Telefon: 37 04 05 64

ODDEN GULLSMIE A/S

4892 Grimstad

Tlf.: 37 04 15 59

NORSK TIPPING

Grimstad Bensinstasjon

Shellbrygga, Grimstad - Tlf.: 37 04 03 67

Fevik Steinindustri a/s

Moy Moner - 4870 Fevik • Tlf.: 37 04 72 31 • Fax: 37 04 71 48
Postadresse: Postboks 11, 4889 Fevik

- IKKE BARE GRAVSTEIN!

- PEISER -

- PLATER UNDER / FORAN OVN -

- KJØKKENBENKPLATER -

- STEINPLEIEMIDLER -

- GRAVLYKTER OG LYS -

- M.M. -

Grimsta **Bådsenter**

Telefon: 37 04 13 58

Nottos Pølser

Fortsatt like lange på begge sider

Boks 134 - 4891 Grimstad

Henrik's klær a.s

ARENDAL - GRIMSTAD - LILLESAND

REMA 1000

GRØM

bare lave priser

Telefon: 37 04 54 70

Spēst

GRIMSTAD

Spēst Grimstad
Storgt. 90, 4877 Grimstad
Telefon: 37 04 22 33

AGDERPLAN A/S

MNIF-MRIF

RÅDGIVENDE INGENIØRER I BYGGETEKNIKK,
BYGGELEDELSE OG PROSJEKTFEDELSE

Adresse: Storgaten 2, 4876 Grimstad

Telefon: 37 04 36 00 / 37 04 36 60 • Telefax: 37 04 49 16

LANDVIK HISTORIELAG

- Bonde og menneske. Knut Hamsun.
- Midt i vår verden. Landvik kirke 175 år.
- Med sol over skogkledte lier.
- Gull i strupen, sølv i jorda. De syngende bønder.
- Nytt "Liv i Landvik."
- Liv og Lagnad i Landvik.

FÅES KJØPT I BOKHANDELEN

Donna Del Mar

Henrik Ibsensgt. 10, 4878 Grimstad

Tlf.: 37 04 08 03 - 975 43 822

Åpent: 10.00 - 17.00 • Lør. 10.00 - 15.00

Tannlege MNTF

KNUT ERIC JØRGENSEN

Bendikskleiv 4, 4836 Arendal

Tlf.: 37 02 55 22

Bergemoveien 40, 4886 Grimstad

Telefon: 37 25 82 82

Telefax: 37 04 28 30

E-post: post@byggeriet.no

KIKKIS *interiør*

Torvet 2, 4876 Grimstad - Tlf.: 37 04 80 77

Digitalprint as Grimstad Trykkeri

Lillesandsveien 25, 4877 Grimstad
Telefon: 37 04 26 75 • Fax: 37 04 48 55
E-post: digitalprint@gktv.no

DITT LOKALE MILJØVENNLIGE RENSERI.

HESTETORVET *Task & Rens*

KULTURHUSET – STORGATEN 33 B, 4876 GRIMSTAD – TLF.: 37 04 41 11

Selskapet for

Grimstad Bys Vel.

SELSKAPET FOR GRIMSTAD BYS VEL TRENGER DEG!

- Fra oppstarten i 1922 har Selskapet for Grimstad Bys Vel sikret almenhetens interesser gjennom frivillig og ubetalt innsats fra våre medlemmer.
- Selskapet har kjøpt og vedlikeholdt store deler av skjærgården og gjort den tilgjengelig for byens befolkning og besøkende.
- Investert 1,5 millioner kroner i skjærgården siste ti år.
- Gitt ut flere lokalhistoriske bøker.

For å ivareta fellesskapets interesser er vi avhengig av støtte både hva økonomi og praktisk innsats gjelder.

Vi trenger flere medlemmer og oppfordrer enkeltpersoner og familier til å melde seg inn for at vi også i fremtiden skal kunne skjøtte våre oppgaver for fellesskapets beste. Er du medlem allerede kan du hjelpe oss med å verve noen du kjenner.

Ønsker du medlemskap, send en e-post til: ketil.aslaksen@grimstad.online.no Eller betal kr 150,- til vår konto 2840 30 00843, merk innbetalingsblanketten "Nytt medlem" og husk å føre på egen adresse.

Vår adresse: Selskapet for Grimstad Bys Vel, Postboks 197, 4892 Grimstad

Organisasjonsnr.: 986 956 638

Hjemmeside: <http://home.no/grimstadbysvel>

Notater:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Notater:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ibsen-holmen ved Grimstad. Tegnet av Th. Kittelsen, hentet fra billedbindet i jubileumsutgaven 1978 av Henrik Ibsens Samlede verker 7. bind

Selskapet for

Grimstad Bys Vel

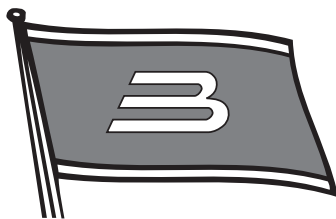
Skjærgårdskomiteen

Vi er takknemlig for all hjelp til å holde de andre holmer og øyer rene og attraktive.

Vær varsom med alt som gror i skjærgården.

All jakt og eggskning er forbudt på Byselskapets områder.

Hjemmeside: <http://home.no/grimstadbysvel>

REDERIET
Bergshav

ADRESSE: POSTBOKS 8
4891 GRIMSTAD
TELEFON: 37 25 63 00
E-MAIL: mail@bergshav.com
www.bergshav.com